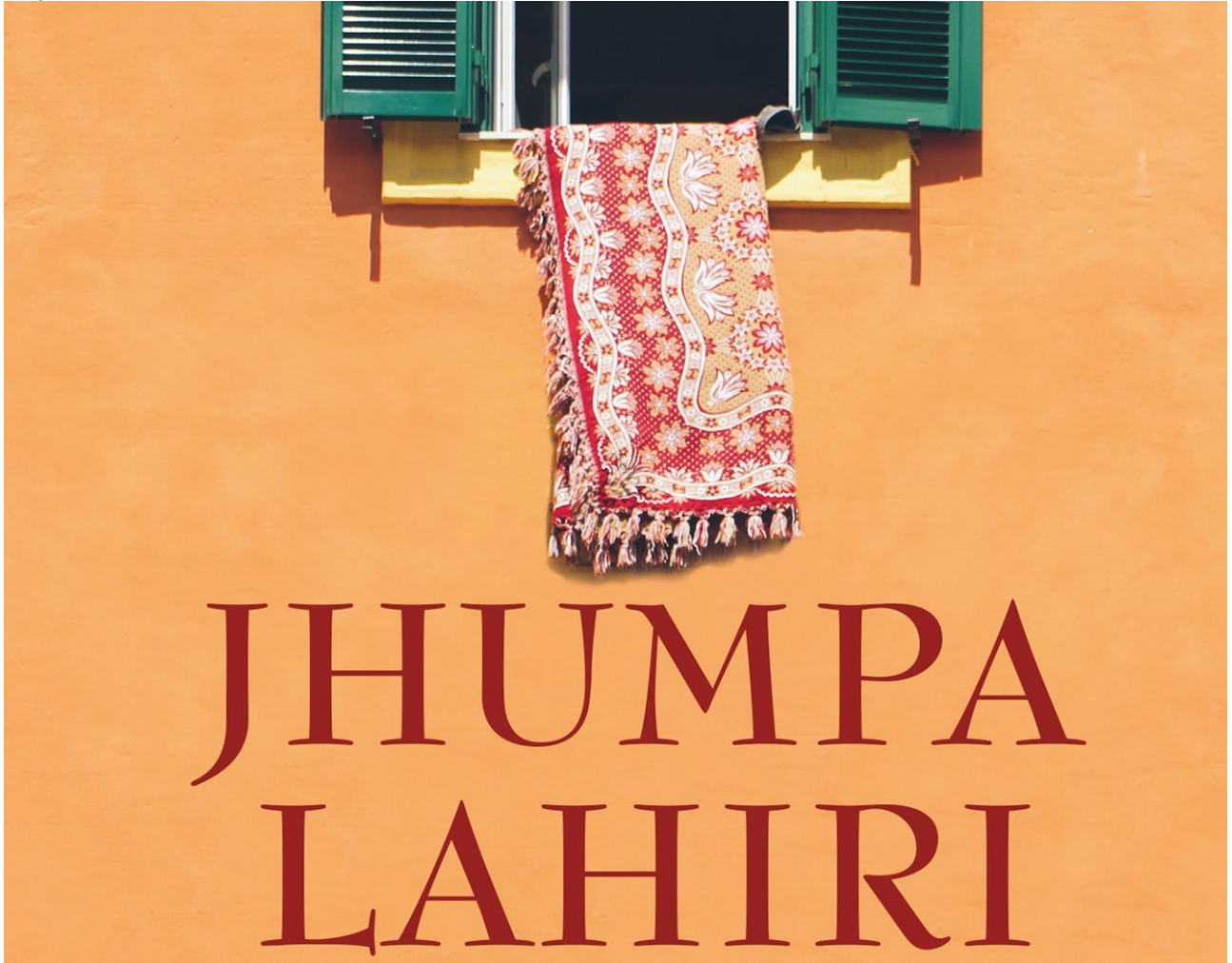

Jhumpa Lahiri: Missä milloinkin

[PM/31 ADMIN](#)

Ohikulkumatkalla - RIITTA VAISMAA (18.1.2021)

Jhumpa Lahiri on vaihtanut kirjoittamisensa kielen englannista italiaksi; samalla on muuttunut myös ilmaisu, tapa kirjoittaa. Lahiri on tullut tunnetuksi runsaasta, länsimaihin kotiutuneiden intialaistaustaisten ihmisten elämän ja historian kuvauksesta. *Missä milloinkin* on Lontoossa 1967 syntyneen ja USA:ssa kasvaneen, juuriltaan intialaisen ja nyt osittain Italiaan muuttaneen Lahirin ensimmäinen italiaksi kirjoittama teos.

Romaanin nimetön minäkertoja, yli 40-vuotias nainen, elää nimettömässä italialaisessa suurkaupungissa. Ilmaisuu on niukkaa, sivujakin vain pienen romaanin verran. *Missä milloinkin* koostuu lyhyistä, sivun tai kahden mittaisista luvuista, tuokiokuvista, jotka on otsikoitu päivän tapahtumien mukaan: Kadulla, Trattoriassa, Museossa, Parvekkeella, Varjossa, Puhelimessa, Supermarketissa. Tarkkasilmäinen kertoja huomaa ympäristönsä pienimmätkin yksityiskohdat. Kuin kaupunkiooppaan matkassa on kiinnostavaa, usein jopa nautinnollista kulkea hyvin onnistuneen suomentaja Helinä Kankaan tukemana.

Kaikessa on mainiosti toteutettu tilapäisyyden tuntu, vaikka kertoja onkin asunut kaupungissa kauan, varmaankin aina, nykyisessä korttelissaankin jo toistakymmentä vuotta. Hän on kaupunkiinsa hyvin kiintynyt eikä halua muualla asua. Pienikin poistuminen tuo heti kiihkeän tarpeen palata kotiin.

Konfrensissa, jossa kertoja ei ole vain osallistuja vaan hänellä on myös rooli ainakin panelistina, on tylsää joka vuosi, hotelli on tylsä, eikä tylsien ihmisten seura jaksaa kiinnostaa. Kun kertoja lähtee kolmen päivän lomalle, hän haluaisi heti ensimmäisenä päivänä palata takaisin. Kaikki tuntuu olevan huonosti. Varsinainen syy lienee se, etteivät vanhempien arvot jätä rauhaan. Isä kuoli samana päivänä, kun hänen piti ensimmäistä kertaa lähteä matkalle tyttärensä kanssa. Äiti olisi matkustanut vaikka jatkuvasti, mutta siihen hänellä ei ole ollut mahdollisuutta.

Lahirin ilmaisu on viehättävästi kepeää, keveän ilmavaa, kuuluu kaunista. Se on jännittävässä ristiriidassa perussanomien, lohduttoman yksinäisyyden kanssa. Kertojalla on lukuisia ystäviä ja lukemattomia lempipaikkoja: lempipiiazza, lempikirjakauppa, lempitrattoria

Silti hän on aina yksinäinen. Lahirin ilmaisun keveys ja kertojan surumielisyys, jopa masentuneisuus, kulkevat oudosti mutta onnistuneesti rinnan.

Kertoja käy säännöllisesti uimahallissa, vaikka siellä käykin vain niin pettyneitä naisia, että vesikin samentuu. Oma työ opettajana ja tutkijana on tylsää, opiskelijat ovat lähinnä riesa. Moni luku alkaa valoisasti, kunnes tulee mutta. Kertoja etsii helteiseltä rannalta varjoa, joka löytyessään on sekin ikävä. Talon kattoparvekkeelta näkee upeasti auringonnousuan. Kertoja on tyytymätön, kun ei viitsi joka aamu nousta luonnon näytelmää katsomaan.

” — Onko olemassa paikkaa, jossa emme olisi vain ohikulkumatkalla? Päämäärätön, eksyksissä, harhateillä, hukassa, ihmeisään, neuvoton, vieraantunut, juureton, vaivaantunut, rauhaton: siitä seurasta minä löydän itseni. Nuo sanat ovat asuinsijani, niistä muodostuu maailma jossa elän.”

Täysin Lahiri ei avaa, onko kertojan yksinäisyys itse valittu vai elämän tuoma olotila. Ainakin rakastajia on ja on ollut, useimmat ilmeisesti varattuja. Ystävien kutsuilta ja juhlista hän haluaisi heti pois. Ystävien koira taitaa olla ainoa, joka saa varauksetonta tunnustusta.

Kertojan suhde omiin vanhempiin on todella problemaattinen. Tytär on edelleen katkera jo kuolleelle isälleen. Vanha äiti elää yksinäisistä yksinäisimpänä. Tyttärelle yhteydenpito äitiin on vain velvollisuus.

Lahiri viittaa aika ajoin vanhempiin, heidän hankalaan liittoonsa ja sen vaikutuksesta tyttäreeseen.

Loppupuolella tulee vahvasti esiin, että tytär on aina tuntenut olevansa hyvin erilaisten vanhempiensa välissä, missä hänellä ei ole ollut mahdollisuutta kasvaa omaksi itsekseen. Kenties tytär ei ole koskaan päässyt eroon roolistaan ja tämä on niin yksinäisyyden kuin pessimismin todellinen syy. Nelikymppisellä ei

vaikuta olevan voimia tai edes tahtoa muuttaa asioita. Hän käy jonkin aikaa terapiassa, mutta sekin tapahtuu ikään kuin elämästä irrallaan.

Kertoja on romaanin lopussa lähdössä vuodeksi toiseen maahan. Tämä herättää toiveikkuutta mutta samalla myös apatiaa, ehkä pelkoakin. Hän käy ennen matkaa tapaamassa vanhaa äitiä. Visiitin jälkeen on tyhjä olo; äiti ei tunnu välittävän vuoden erosta tuon taivaallista. Kertoja käy hyvästelemässä myös isänsä ja vie kukkia uurnaholviin, vaikka tietää, ettei nihilistinen isä niistä välitä.

”Olet kaupungin sydämessä, kuolleiden ympäröimänä; koristeltujen sielujen, jotka on upotettu riviin kuin postilaatikot. Mutta sinähän olet ollut lokerossasi aina. Halusit elää omassa valtakunnassasi, eristyksissä muista. Kuinka minä voisin sitoutua toiseen ihmiseen, kun vielä kúolemasi jälkeenkin yritän täyttää tilaa sinun ja äidin välillä, naisen, jonka kanssa olit jostain selittämättömästä syystä päättänyt elää yhdessä ja tehdä lapsen? Minun mielkuviissani sinä yhä kävelet metri hänen edellään.”

Missä milloinkin -romaanin lyhyet luvut vaikuttavat melko pitkään irrallisilta tuokiokuvilta. Viimeisissä luvuissa Lahiri kuitenkin luo teoksestaan taitavasti kokonaisuuden. Paitsi että loppu näyttää syyn kertojan yksinäisyyteen, se tekee tuokiokuvien kavalkadista pitkät jäähyväiset.

Jhumpa Lahiri: *Missä milloinkin* (Dove mi trovo). Suom. Helinä Kangas. Tammi 2020. 148 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko